

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

**„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.“**

Abonnementsprijs per jaar:			Prijs der Advertentiën:
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50		Per regel
Voor Oost-Indië en het Buitenland	" 4.—		Bij plaatsing van 500 regels
Afzonderlijke nummers	" 0.05		" " " 1000 "

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — Feuilleton. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. — Offic. Berichten.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verlenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).
Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

De Vereeniging „Oost en West” telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,
(Secretaris J. L. van Gennep),
dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.
Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.
Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verlenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en zoo vruchtbaar mogelijk te maken.
Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9—12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e Verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.
Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting enz.
Bureau L a a n van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.
Secretaris de heer G. C. A. De Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De Nieuwe Crt. over het doen reizen van Inlanders naar Nederland. De heer F. Fokkens in De Nederlander over het terugkopen der particuliere landerijen op Java.
Nu het uitzenden van Inl. kunstnijveren ter Brusselsche tentoonstelling een succes is geweest, en deze lieden in hun vaderland teruggekeerd, van hun verblijf in Europa verklaren de aangenaamste herinneringen te hebben behouden, vraagt de Nwe.

Courant „of het niet overweging zou verdienen telken jare in de zomermaanden aan eenige ontwikkelde Inlanders van regeeringswege de gelegenheid te schenken om één à twee maanden in ons land te kunnen komen rondkijken.

„Wanneer dit oordeelkundig mocht geschieden, zegt het blad, dus zonder te veel ambtelijke bemoeiing, vooral zonder de minste pressie van boven af, dan mogen en Indië en Nederland daarvan reeds na eenige jaren profijt verwachten.

Nog niet zoo heel erg lang geleden was Nederland voor den gemiddelden Inlander iets grootsch en machts, ergens ver weg, gevaarlijk ver weg. Iets als omhangen met een legendarisch waas; de kern van alle blanke heerschermacht over de Oostersche volkeren. Betere vervoermiddelen te water en land, onderwijs en pers, — ze brachten kentering in die te onzen opzichte geflatteerde zienswijze. Men kreeg een juister beeld van de machtsverhoudingen in de Westersche wereld. Maar dit voerde en voert nog naar een ander uiterste, een ommekeer tot welker vorming ook een deel der Inlandsche- en Indopers het hare bijdraagt.

Nederland's constellatie tusschen de andere koloniseerende volken — eerst te hoog — wordt hierdoor thans wel eens te laag geschat. Men meet slechts met de het gemakkelijkst te gebruiken maten: grootte van het eigen land, grootte der bevolking, grootte der middelen, vergeleken bij de gelijknamige cijfers van andere mogendheden.

Om nu te dezen aanzien „le juste milieu” te zien betracht, daartoe — dunkt ons — kan het jaarlijksch bezoek aan ons land van bijv. een zes of twaalfal beschaafde Inlanders uit alle deelen van den Archipel in gunstigen zin meewerken. Hun opgedane ervaring, de wijziging in hun vroegere zienswijzen, hierdoor tot stand gekomen, ze kunnen niet verloren gaan. Van mond tot mond zullen hun gesprekken en uitlatingen verder gaan, in steeds wijder kring. En dat juist is de goede manier om den eenvoudigen Inlander te leeren. De verhalen van een rasgenoot, een dorpsgenoot „die het immers zelf gezien en ondervonden heeft” — ze zullen heel wat meer ten goede (laat ons door ons eigen gedrag zorgen niet ten kwade) uitwerken dan alle mogelijke printaahs en opgedrongen lectuur.”

In De Nederlander zet de oud-resident F. Fokkens in een tweetal artikelen de beteekenis van den terugkoop der particuliere landerijen op Java uiteen.

„Al is het niet noodzakelijk, zegt hij, haast te maken met de terugbrenging der particuliere landerijen tot het staatsdomein om te voorkomen, dat zij in handen van vreemdelingen geraken, zoo is het een andere factor, die tot die terugbrenging noopt. De Kandanghauerlanden zijn toch niet alleen teruggekocht om den vreemdeling te toonen, dat het der regeering ernst is met die terugbrenging, hem te waarschuwen zoo hij lust mocht hebben zijn geld in particuliere landerijen op Java te steken, maar zij zijn ook teruggebracht

zooals de Minister in zijn Memorie van Toelichting betreffende het wetsontwerp mededeelde: terwille van de bevolking om haar in betere conditie te brengen en dit argument geldt voor alle landen zonder uitzondering, want, zooals door de regeering is erkend geworden, de toestand op de particuliere landerijen in het algemeen is slecht, voor de Inlandsche opgezeten onhoudbaar.

Waar nu de regeering heeft ingegrepen in het belang der opgezeten van Kandanghauer, is zij moreel verplicht hetzelfde te doen ten aanzien der opgezeten van de andere landerijen. Er zijn er wel, die meenen, dat de onteigeningswet repressief zal werken en den landheeren er toe zal brengen hunne opgezeten goed te behandelen, hangende onteigening hun als het zwaard van Damocles boven het hoofd, doch daarvan moet men niet te veel verwachten, bewezen als het is, dat het jaren en jaren kan duren vóórdat slechte behandeling der opgezeten naar buiten uittekt, zelfs na de aangebrachte verbetering van bezoldiging der districts-hoofden op de landerijen door het Gouvernement (Kandanghauer) terwijl ook in verband met de huidige hooge waarde van den grond voor verscheidene landeigenaren onteigening eer een welkome gast dan een boeman zal zijn.

Het ingrijpen ten aanzien van de andere particuliere landerijen zal, evenals met Kandanghauer, moeten geschieden door terugbrenging tot het Staatsdomein, tenzij er een ander middel mocht bestaan om in gezegden onhoudbaren toestand te voorzien. En dat middel is er.

De onhoudbare toestanden op de particuliere landerijen worden veroorzaakt door de uitoefening der soevereine rechten, welke den landheer zijn toegestaan en door verschillende bepalingen in het Reglement, welke gemakkelijk tot willekeur bij die uitoefening aanleiding geven. Koopt de Staat den landheeren die rente af, of onteigent ze, zoo kunnen dadelijk gunstiger toestanden intreden.

Tot de meest knellende en aanleiding tot misbruik gevende landheerlijke rechten behoort 't recht om heerdiensten te vorderen tot een maximum van 52 dagen in het jaar. Dat recht wordt toch vaak misbruikt en als wapen gebezigd om de opgezeten te dwingen, vrijwillige overeenkomsten aan te gaan, zooals hiervoren zijn genoemd, in het bijzonder om de diensten af te koopen of ze om te zetten in culturdiensten. Ook daar waar feitelijk geen diensten van enig aanbelang te verrichten zijn, wordt dan de afkoopsom berekend naar het maximum van 52 dagen arbeid in het jaar, dat de landheer vorderen mag. Zijn de opgezeten tot het aangaan van zulke overeenkomsten niet te bewegen, zoo worden ze vaak met het verrichten van geheel onnoodig werk geplaagd.

Reeds de onteigening of de afkoop van dit recht alleen zou de positie der opgezeten beduidend verbeteren; tevens zou zij een einde maken aan de anomalie, dat waar de Reg. gemeend heeft de heerdiensten voor haar zelve op de Gouvernementslan-

den tot een minimum te moeten terugbrengen van gemiddeld 25 dagdiensten per jaar, met de bedoeling ze zoo spoedig mogelijk geheel af te schaffen wijl eene belasting in arbeid niet meer in het kader van onzen tijd past, de heerendienstarbeid aan nauwkeurige regels heeft gebonden en van misbruiken gezuiverd en onder strenge controle heeft gesteld, die diensten op de particuliere landerijen in hun vollen omvang van 52 dagdiensten per jaar, ten behoeve van Europeanen, Chinezen en Arabieren zijn blijven bestaan, geheel ongeregeld en van misbruik ongezuiverd en ongecontroleerd.

Of eene onteigening of afkoop van het recht om heerendiensten te vorderen veel of weinig zal kosten is niet a priori te zeggen. Dit zal voor elk land verschillen. Er zijn landen waar de landheer weinig waarde aan dat recht toekent en het werken met vrije arbeiders prefereert boven het werken met heerendienstplichtigen, en er zijn landen waar de afkoop van de heerendienstplicht een der voornaamste bronnen van inkomsten van den landheer uitmaakt. Op elk land afzonderlijk zal derhalve een onderzoek behooren te worden ingesteld, en nagegaan moeten worden hoeveel de te presteeren arbeid in geld omgezet bedraagt en welke waarde de bevolking aan den afkoop der heerendiensten toekent, om op die wijze tot een cijfer te komen dat in billijkheid den prijs voor afkoop of onteigening aangeeft, enz."

Uit de O.-I. Mail.

Cholera in Solo. Met de cholera zag het er te Solo tegen het einde van Nov. j.l., volgens de jongste berichten, allesbehalve rooskleurig uit. De officiële cijfers ter hoofdplaats spraken van 5 à 8 dooden dagelijks. Maar wat in het duistere Hinterland sterft daarvan hoort men niets.

Gelaten buigt zich ook de Javaan onder dezen gees. Inssallah! voegt de correspondent van De Javabode er aan toe. Overigens is op Java de ziekte gelukkig afnemende. Semarang is weer ontsmet verklaard.

Cholera-bestrijding op Bali. De berichten omtrent het heerschen der cholera op Bali, opgenomen in het verslag dezer residentie over September j.l., doen weder zien, welk een moeite men heeft om Inlanders ook de meest elementaire begrippen bij te brengen aangaande de hygiëne.

De zoo met succes te Semarang verspreide boekjes: „Zuivering van bad- en waschwater met troesi" lezen wij daar, werden door den Controleur van Boeleng ook onder de bevolking zijner afdeeling verdeeld en eenige exemplaren aan de andere afdeelingen gezonden.

De Baliër, die van nature gewoon is om bij alle ziekten, die hem bezoeken, — zelfs bij pokken en vrouwenziekten — in stroomend water zit-baden te nemen, begrijpt niet dat juist het water de cholera-bacil verspreidt, zoodat het verbod om in dezen tijd zich met sawah- en rivier-water te baden, voortdurend ontboden wordt. Door samenwerking met de militaire autoriteiten op Zuid-Bali verleenden dezen den besturende ambtenaren aldaar grooten steun, door de afzetting van de grenzen der meest door cholera geteisterde streken, middels een gedeelte der troepen.

Sterven in den aanvang der ziekte in het Koeboetambahansche schier alle aangetast bij toedie-

ning van creoline, bij verstrekking van den cholera-drink, daalde het ziektecijfer dadelijk zeer in het oog vallend. Ook in Zuid-Bali schijnt men veel baat gevonden te hebben bij de toediening van genoemden drink. De dokter-djawa van Oost-Lombok werd ter bestrijding van de ziekte in Koeboetambahan en omstreken aldaar gedetacheerd.

Bezoldiging inlandsche artsen. Bij gouvernementsbesluit is de bezoldiging der Inlandsche geneeskundigen bepaald op f 150 's maands, met vier verhoogingen van f 25 's maands, telkens na drie jaren ijverige en trouwe plichtsbetrachting; met dien verstande, dat voor de Inlandsche geneeskundigen, die thans reeds eene bezoldiging van f 150 's maands genieten, de diensttijd op die bezoldiging doorgebracht zal medetellen voor de toekenning der traktements-regeling.

Voor de Inlandsche geneeskundigen, die op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit in 's Lands dienst zijn, wordt de nieuwe traktements-regeling geacht op 1 Januari 1910 in werking te zijn getreden.

Hulppersoneel op de inlandsche scholen.

Tot verbetering van het gehalte van het hulppersoneel op de gouvernementscholen der 2de kl. — hulponderwijzers en kweekelingen zijn niet aan een kweekschool opgeleid en worden na een examen, dadelijk, zonder voorbereiding, aan een school werkzaam gesteld — zijn te Batavia, Buitenzorg, Malang, Bondowoso, Kotaradja, Bandjermasin, Kandangan, Singaradja en Makassar uit twee jaarklassen bestaande normaalcursussen geopend voor hen, die geslaagd zijn in het kweekelingen-examen e. a.

Thans is bepaald, dat ook te Palembang — bij wijze van proef — zulk een cursus zal worden geopend.

Aan de leerlingen zal een toelage van f 8 per maand worden uitgekeerd, terwijl aan de uit de residentien Riouw, Djambi, Banka, Lampong en Benkoelen afkomstige leerlingen, vrij reizen bij toelating en terugkeer wordt toegestaan.

Chin. geheime vereenigingen. Naar het Soer. Hbl. verneemt, heeft de politie weer verscheidene Chinezen aangehouden, die verdacht worden te behooren tot zekere geheime vereeniging, n.l. die der groene vlag.

Een poos geleden zijn een twintigtal van deze vereenigingsleden uit Ned.-Indië verwijderd, zoodat alle reden bestaat te verwachten, dat ook de thans aangehouden en weggezonden zullen worden.

De laatste arrestaties moeten het gevolg zijn van mededeelingen door Chinezen, die als spionnen in dienst van de politie zijn, terwijl ook een zich in de gevangenis bevindende langstaart enkele aanwijzingen zou hebben gegeven.

Er moeten, zoo vertelde men, nog wel een 30-tal eedgenooten van bovengenoemde „groene vlag"-vereeniging onder politietoezicht staan.

De Chinezen in de Philippijnen. Het Amerikaansche bestuur op de Philippijnen is den Chinezen daar niet naar den zin, schrijft De Javabode.

Het ruwe optreden der Amerikaansche ambtenaren, de moeilijkheden, aan hunne vestiging buiten de hoofdplaats Manilla in den weg gelegd; de strenge handhaving der voorschriften op de hygiëne, enz. stuiten hun tegen de borst en zij gaan zoo ver, dat zij het Spaansche bestuur boven het tegenwoordige verkiezen.

Het is te begrijpen, dat in het algemeen 'n Oos-

terling den matigen, deftigen, wellevenden Spanjaard als meester verkiest, boven den ruwen, onmatigen Yankee, maar naast die schaduwzijden van het Amerikaansche bestuur staat de lichtzijde; en de Chinezen hebben aan dat bestuur tal van verbeteringen te danken.

De belastingdruk, welke vroeger op de Chinezen rustte, werd zwaar geacht. Deze is thans niet zwaarder dan voor de Inlandsche bevolking.

Door de onder 't Spaansche bestuur in alles den toon aangevende geestelijkheid werd de Chinees beschouwd als een heiden en paria en zoo zeer staande beneden de andere nationaliteiten, dat een moord, op een Chinees gepleegd, daar het hier slechts een heiden betrof, met niet meer dan een paar jaren verbanning gestraft werd.

Alleen dan kon de Chinees rustig handel drijven, wanneer hij het katholiek geloof aannam. Verreweg de meeste Chinezen in de binnenlanden volgden den hun aangewezen weg en huwden een inlandsche Christin.

Geleden leed is spoedig vergeten. Men ziet het ook hier. Te begrijpen is het, dat de maatregelen door de Amerikanen genomen tot wering van het Chineesche element, waar zij dit schadelijk achten voor de economische ontwikkeling van de Philippino's, de Chinezen ontstemt, maar zij mogen de oogen niet sluiten voor het feit, dat de veiligheid van personen en goederen, welke het Amerikaansche bestuur ook hun waarborgt, een kolossale verbetering in hun toestand is. Zonder dat, zou van den Chineeschen handel niet gezegd kunnen worden, dat de Chineesche consul zelf verklaard heeft, dat die namelijk nooit in zulk een bloeienden toestand verkeerd heeft, als in de laatste jaren.

Een eigenaardig bezwaar. Het nieuwe passenstelsel voor de Chinezen belooft, aldus het Soer. Nbl., weinig goeds voor den handel.

Wat is namelijk nu het geval? Er worden momenteel vrij hooge credieten verleend aan tal van Chineesche handelaren, hoofdzakelijk, omdat de creditgever vrij wel de zekerheid heeft, dat het zijne afnemer hoogst moeilijk is om de plaats te verlaten. Begint zoo'n handelaar min of meer zwak te staan dan houdt men hem in de gaten. De hoofden der Chineesche natie worden gewaarschuwd en als zoo'n twijfelaar dan een pas vraagt, weten zijn creditoren het subiet en kunnen nog maatregelen treffen om den schuldenaar vast te houden met wat hij nog bezit.

Onder de nieuwe regeling nu, zal het voor zulke zwakke broeders en ook voor hen, die het goed gaat, maar die erg gauw boven Jan willen komen geen moeite kosten, hun Europ. creditgevers in de luren te leggen. Ze maken hun heele hebben en houden te gelde en — verdwijnen, naar Singapore, bijv. zonder dat iemand er iets van weet. Want de man kan rustig naar Batavia reizen en daar op een valschen naam een pas vragen, om buitenlands te gaan. Dat is eenvoudig genoeg.

Uit Singapore schrijft hij dan aan zijn sobats-groothandelaren, creditgevers, dat zijn zaken slecht gegaan zijn, dat hij een beetje „buitenaf" is gegaan en of ze met een accoord van stel tien pCt. goeuen willen nemen. En dan moeten ze wel, of ze krijgen geen cent binnen en baba zoekt elders met de opbrengst van zijn goed verkochte maar niet betaalde barang een goed heenkomen.

FEUILLETON.

KINDERLEED. *)

Zij was o! zoo klein — en staande daar verschooten tusschen al die groote menschen, merkte men haar niet eens op. Zij drong niet naar voren om eerst geholpen te worden, zij kon wachten. Toen dan die groote menschen weg waren, merkte ik haar op. Wij zijn goede vrienden, zij is niet bang van den toewan; ze weet dat die toewan zoo vaak de toevlucht is geweest van vader en moeder; zij durft alléén naar de kamar oba te gaan.

Wat een kind! Gij schat haar op acht of negen jaar en toch weet ik precies dat zij minstens twaalf jaar oud moet zijn.

„Kom eens hier, Sapa! Wel, is je moeder weer ziek?"

„Nee toewan, ik heb mijn hand verbrand," — en zij steekt mij haar handje toe en laat de roode pols zien.

„Hoe kwam dat zoo?"

„Gisteravond nam ik de pot met heet water van het vuur en toen liep er wat over mijn hand," zeide zij.

„Nu, het is zoo erg niet, zal morgen wel weer

beter zijn", en meteen leg ik er een verband om.

Zij gaat weg; ik zie haar na en denk aan dat vreugdelooze kinderleven. Zoo jong en toch reeds alle zorgen torschende van het dagelijksch leven. 't Is morgen, zes uur; daar gaat dat kleine wezentje met haar blauwe kleedje om; onder elken arm draagt zij een bamboe watervat, langer dan zij zelf is. Rustig stapt zij door, met dat oude vrouwenpasje, want het water moet ver en diep gehaald worden. Aan den rand van het ravijn gekomen, daalt zij af naar de diepte; het zijn wel een tachtig treden eer de bron bereikt is. Behoedzaam stapt zij over de gladde steenen en bereikt zoo de straal water, die uit de rots komt. Wat heerlijk zulk een frische straal water, wat een overvloed; de bamboekoker is dadelijk vol en de tweede ook.

Even gaan zitten — het is zoo rustig hier; de weemoed omvat dat zieltje, dat vragend rondkijkt in Gods groote natuur. Maar niet te lang — nu naar boven; wat zijn die bamboes vol water toch zwaar; wat is dat ravijn diep! Langzaam aan, maar dan snel naar huis, want moeder is wéér ziek en de rijst moet nog gestampt worden. Thuisgekomen zet ze de bamboevaten tegen de wand en neemt haar zakje met rijst om te gaan rijststampen in het dorp. De algemeene rijststampplaats is hoog boven den grond, wel tweemaal zoo hoog als zij zelf is. Kuchend beklint zij den boomstam die naar boven leidt, nauwkeurig de kleine voetjes zettend in de in-

kepingen. Boven gekomen ziet ze daar twee zware balken liggen, beiden op gelijkmatige afstanden van uithollingen voorzien. Het is niet druk op dit oogenblik, anders zou zij moeite hebben eene uitholling voor zich te vinden. Nu heeft zij dra hare rijst in eene uitholling gestort en begint met een lange, zware stok de rijst te stampen. Ziet, hoe die twee kleine handjes de dikke lange stok omklemmen!

Toem, toem, toem — klinkt het dof, als de zware stok tusschen de rijstkorrels valt, en telkens laten de bolsters wat los tot ze er geheel afspringen.

Dan de groote wan genomen, en de kleine handjes garen korrels en kaf tezamen en brengen ze op de wan.

De wan is grooter dan zij zelf, en toch omklemmen die knuistjes ferm den rand en scheiden al schuddend en opwerpend kaf en korrels.

Terug naar huis, gewild rustig, moe, o zoo moe, zoo rustig moe zijn die pasjes! Daar klinkt een geluid, dof, zwaar, langgerekt. Het is de karbouwhoorn, die geblazen wordt als teken dat de school begint. Het oude-vrouwtjes gelaat heldert op; een vreugdetrek komt op haar gezicht: die drie uurtjes schoolgaan per dag zijn zonnestrallen in haar vreugdeloos leven. Drie uren rustig op de school te mogen zitten, in een ruim, frisch lokaal, vol met andere kinderen, andere meisjes, lotgenooten enkele; een paar uren kind te mogen zijn.....

Zij was niet dom — oud-vrouwtje was moe —

*) Verkort overgenomen uit de Nederl. Zendingsbode.

Natuurlijk zal onze handel niet bijtijds de bakens verzetten, dat ligt niet in zijn aard, maar weer als van ouds op zien komen spelen en afwachten tot er een firma links in de kaars gevlogen is. Dan eerst zal men misschien de credieten wat gaan inperken, met de gevolgen van minder omzet en minder verdienste. Wie dat velen kan, blijft leven, de anderen zullen het veld moeten ruimen.

't Zal in ieder geval, vreezen wij, een moeilijke tijd worden voor onzen importhandel als voor het verlaten onzer stad door vreemde Oosterlingen, geen pas meer nodig zal zijn."

De J a v a b o d e merkt echter op:

„Een bezwaar als het hier genoemde, hoewel op zichzelf erkenbaar, kan de invoering van een goede maatregel als de wijziging van het passenstelsel in liberalen zin natuurlijk niet belemmeren."

Jav. koelies op Banka. De N w e. S o e r. O r t. bespreekt de opmerking van 't Kamerlid den heer De Meester, die Jav. koelies bij de tinmijnen van Banka te werk gesteld wenscht te zien. De minister zou overwegen. Het blad vindt dit alles dwaas en schrijft:

„Banka heeft alleen Chineesche koelies, die qua werkvolk best voldoen. Ieder, die op Banka wel eens Chineesche koelies in de tinmijnen aan het werk heeft gezien, erkent, dat zij alsnog de ideaalwerklieden voor Banka zijn.

De Javaansche koelie is daar niet bruikbaar: de Javaan is niet bijzonder vlijtig, is herhaaldelijk „lida senang" als er aangepakt moet worden; heeft soedaras, die ziek zijn, en die hij troosten moet. Ze werken niet hard, doch hebben een massa pretenties. Ze kunnen niet in de schaduw der Chineesche koelies staan.

Over de kwestie: al of géén Javaansche koelies op Banka, is al rijpelijk door bevoegden nagedacht. Als er ook maar een schaduw van een kans had bestaan op die tewerkstelling van Javanen, dan waren de buitengewone maatregelen tot voorziening in het tekort aan Chineesche koelies in 1903 en 1904 zeer zeker achterwege gebleven. De oplossing dier kwestie ware dan zeer eenvoudig geweest.

De minister behoeft dus niets te overwegen en de heer De Meester had met zijn ondeskundige opmerkingen ook best achterwege kunnen blijven."

De J a v a b o d e vindt dat de N w e. S o e r. O. het stellig bij het rechte eind heeft, waar zij de geschiktheid van Chineesche koelies boven Javaansche voor het werk in de Bankasche tinmijnen volhoudt, doch er worde in het oog gehouden, dat bij slagen der proeven met mechanische ontginning en mogelijke algemeene invoering daarvan op 't eiland de aard der ontginningen zoozeer zal veranderen, dat die bijzondere geschiktheid der Chineezers voor het werk in die mijnen niet meer zal behoeven te bestaan. En dan zal de tijd gekomen zijn om het met de aanwending van Javaansche werkkrachten te beproeven.

Het Inlandsche Credietwezen. Hierover schrijft De J a v a b o d e:

„Reeds een drietal jaren geleden is door de Indische regeering het denkbeeld geopperd om de steeds toenemende kosten voor de indienststelling van de mantri's te doen terugbetalen door de dorpscredietinstellingen.

Dit door den G.-G. v. Heutsz aanhangig gemaakt

toch hoorde zij goed en luisterde goed, en schreef goed, en was een wijs kind. Si Tempa die naast haar zat was ook niet dom, maar was opgewekt, en luisterde soms niet; maar Si Tempa wist niet van rustig-moe zijn.

En als straks de school uitgaat, dan gaat Si Tempa naar hare ouders in het veld, maar Sapa moet naar huis, naar haar donker, zwartberookt lok terugkeeren, dat toch haar geliefd huis is. Daar ergens, in het donker op de vloer ligt iets in lappen gewikkeld, het is haar moeder, die slaapt. Altijd maar liggen slapen; ziek, zwak, lui, willoos, energielooz. Toch haar huis, Sapa's huis, al is het vuil en donker en zwartberookt. Haar huis — zij gaat op de drempel van de deur zitten, boven de trap..... vader is nu op de sawah aan het werk, oudere broer zwerft hier of daar, jongere broer loopt ook al hier of daar heen. Kleine broertje van een paar maanden slaapt naast moeder. Zij alleen waakt — zij moet alles doen; moeder kan niet, wil misschien niet.

Zou moeder de rijst al gekookt hebben? Even naar de stookplaats gekeken. Vuur is er niet aan. Even het deksel van de pot opgelicht; alleen maar rijstkorsten van de vorige avond er in. Dan maar gaan rijstkoken — lucifers liggen boven op die balk. Eentje aangestoken, een paar dunne spaandertjes aangestoken, nog wat houtjes er bij en lustig vlamt het vuurtje. De pot schoongemaakt, dan water uit

plan, vond uiting in de begrotingen der laatste twee jaren, waarbij gerekend werd op eene inkomst van f 30.000 uit evenbedoelden hoofde.

Alvorens echter tot de vordering van die terugbetaling kon worden overgegaan, moest worden nagegaan, naar welke beginselen die restitutiepost moest worden berekend. Intusschen werd de voorgenomen maatregel bij de behandeling van de ontwerp-begrooting voor 1909 krachtig bestreden door 't toenmalig Kamerlid Mr. C. Th. Van Deventer, die betoogde, dat de kosten voortspuitende uit de indienststelling der mantri's voor rekening behoorden te blijven van het gouvernement, vooral waar het instituut van het credietwezen nog in een stadium van ontwikkeling verkeerde. Dat betoog werd echter bestreden door den minister van Koloniën, den tegenwoordige Gouverneur-Generaal, die verklaarde, dat het van den aanvang af in de bedoeling gelegen had, de kosten van de aanstelling der mantri's te doen terugbetalen door de credietinstellingen, ten behoeve waarvan de indienststelling geschiedde, doch bereid was den maatregel slechts te doen toepassen ten aanzien van die loemboëngs en desabankjes, welke reeds eenige jaren bestonden en zich in een zekere mate van bloei verheugden. De hoogerbedoelde onderzoekingen naar de grondslagen, waarnaar de terug te betalen bedragen zouden zijn te berekenen, hebben nagenoeg overal de bestuursambtenaren aanleiding gegeven om te wijzen op de weinige wenschelijkheid om den maatregel door te zetten, die wel eens aanleiding kon geven om het instituut der desaloemboëngs, dat nog niet die populariteit bezit als wel gewenscht ware, in gevaar te brengen, terwijl overigens de vordering ontijdig ware te achten, daar de winsten dier instellingen nog slechts zeer bescheiden zijn te noemen. Waar echter reeds vast op eene inkomst was gerekend, was het zeer twijfelachtig of de Gouverneur-Generaal die bovendien, zooals vermeld, de maatregel in de 2de Kamer krachtig verdedigd had, wel bereid zou zijn den maatregel voorloopig buiten gevolg te laten. Het doet ons genoegen te kunnen mededeelen, dat de bedenkingen, door de met de Inlandsche huishouding door en door vertrouwde bestuursambtenaren tegen de voorgestelde voorziening ingebracht, den hr. Idenburg overtuigd hebben van het onpolitieke en onpractische om haar doortedrijven, zoodat de landvoogd aan den minister van Koloniën heeft te kennen gegeven, dat en waarom tot dusver geen uitvoering is gegeven aan het denkbeeld en dat ook in de volgende jaren niet op een inkomst uit vermelden hoofde te rekenen valt, zoodat de betrekkelijke post van de begrooting van inkomsten voor 1911 dient te worden afgevoerd.

Tentoonstelling van Chineesche schilderijen te Batavia. In de zaal van het Natuurkundig Genootschap zou door den Ned.-Ind. Kunstkring den 12en Dec. jl. een tentoonstelling worden geopend van oude en moderne Chineesche schilderijen, verleden winter door den heer Henri Borel te Peking voor een collectionneur verzameld.

Tevens zouden eenige prachtgewaden van Mand-sjoesche prinsessen en eenige oude porseleinen en bronzen worden geëxposeerd; de schilderijen waren echter hoofdzaak.

Op den openingsavond, 11 December j.l., zou de heer Henri Borel een causerie houden over oude Chineesche schilderkunst in het algemeen en over de tentoongestelde schilderijen in het bijzonder.

de bamboe geschonken en in de pot op het vuur gezet. Wat rustig werken die kleine handjes; hoe aardig omklemt die kleine hand het zware kapmes als ze nieuw brandhout splijt. Rustig is de slag, juist berekend en niet missend.

De rijst kookt — even het deksel oplichten en de geur opsnuiven, heerlijk! Nu voelt ze toch dat ze honger heeft. Is er toespits, groenten? — Neen, er is niets. Nog even wat halen? Neen, kan ook niet, ze moet op de rijst passen.

Dan maar wat scherpe kleine Spaansche peper genomen en met grof zout op gindschen steen fijn gewreven. Als vader straks komt dan is er tenminste iets!

Daar komt de oudste broer al boven; hij snauwt haar toe of hij eten kan. Moeder ontwaakt van het leven en jongste broertje begint te schreien; vader verschijnt en andere broertjes ook, alles zet zich neder. Moeder zit al bij de rijstpot; zij schept de rijst op het groote ronde houten bord en dra geeft een luid smakken te kennen dat ze het lekker vinden. Na den maaltijd gaat vader rooken, moeder kauwt sirih, de broertjes gaan katekwaad beneden uitvoeren en zullen voordat het donker is wel niet meer thuis komen en Sapa ruimt alles op.

Moeder, alweer moe van het eten, strekt zich uit ter ruste, maar daar de kleine niet stil wil zijn, wordt aan Sapa gelast het kleintje op te nemen en te dragen.

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.

TALen: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

INKOOP van **INDISCH GOUD, ZILVER, DIAMANT, PARELS** enz. tegen de **hoogste waarde**.
Ook **INKOOP** van oude **Kunstgebitten** en **Platina**.

L. SIMONS, WESTEINDE 301a,
Precies over de Warmoezierstr. HALTE lijn 10 en 4.

PERZISCH IMPORTHUIS LA HAYE.

NOORDEINDE 11. — Téléphone 6008.

Maison la plus ancienne et la plus importante de cette ville, dont les tapis d'Orient, importés directement et garantis authentiques, forment l'Unique Spécialité à l'exclusion de toute imitation.

Réparation des Tapis.

MARTON KULCSAR.

INDISCH jong Meisje, wenscht met familie als Kinderjuffrouw naar **INDIË** terug te keeren. Hoog salaris geen vereischte. Uitstekende informatiën ten dienste.
Adres: Hertogstraat 141, Nijmegen.

Het Weekblad voor den Handeldrijvenden en Industrieelen Middenstand.

:- verschijnt in 4 verschillende éditie. :-

Welk vakblad heeft de meeste annonces en wordt derhalve het best gelezen?

Vraag proefnr. (maar vergeet niet uw bedrijf, opdat de voor U bestemde editie worde gezonden) en oordeel zelf.

Amstel 18, Amsterdam.

Met een handigen zwaai zet ze de kleine op hare heup, een groote doek slaat ze om het kind en maakt die met een groote knoop op de andere schouder vast. Nu naar beneden; zoodra de kleine de frissche lucht heeft opgesnoven en beweging voelt is het stil. Jong-oud-vrouwetje torscht haar last; het is haar liefste werk. „Broertje moet toch ook in de lucht", zegt ze echt moederlijk.

Tegen dat de zon ondergaat, gaat ze weer naar dat heele diepe ravijn, om water te halen en ze baadt zich heerlijk onder dien waterstraal. En weer klimt ze naar boven om naar haar donker huis te gaan.

Als dan het walmende lampje lustig brandt, als het eten weer gekookt is en allen gezeten zijn, dan is het wel gezellig in zoo'n huis. Zij zit bij het vuur, want na afloop van den maaltijd kookt zij nog varkensvoeder; zij heeft ook nog een varkentje dat zij groot brengt.

Eindelijk brengt de nacht rust; rust voor moe-oud-vrouwetje. En als ooit veertien engeltjes 'n kind des nachts bewaken, dan zal Si Sapa welbewaakt in haar zwaarberookt huis slapen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De verordening tot verhooging der huurwaardebelasting is in de Koloniale Staten behandeld. De heer Bibaz teekende verzet aan tegen dezen verhoogden belastingdruk, in verband met den tijd van achteruitgang en malaise, dien de kolonie beleeft. Te meer had spreker bezwaar, waar het bestuur in gebreke blijft maatregelen te nemen, waardoor een vlugger en minder kostbare inning van huur van kamers op erven mogelijk wordt. Ook de heeren F. C. Curiel en v. Ommeren betuigen hun leedwezen, dat, in weerwil van herhaalden aandrang der Staten, nog niets in die richting is gedaan.

De heeren Curiel, Van Ommeren en Smith betoogden de billijkheid om woningen van plantagepersoneel vrij te stellen, voor zoover zij minder huurwaarde dan f 600 hebben. Het betrekkelijk artikel was, in verband met een amendement door den heer Van Ommeren ingediend, aangehouden tot eene volgende vergadering. De overige artikelen werden goedgekeurd, nadat van bestuurszijde was beloofd, dat zeer ernstig vereenvoudiging van de gerechtelijke inning van huurpenningen zou worden overwogen.

Door het lid mr. Beckering van Loenen werd in een openbare vergadering der Koloniale Staten het gerucht ter sprake gebracht, dat door den chef van het militair hospitaal, tevens wd. geneeskundig inspecteur, drie jaar verlenging van detachering is aangevraagd. Hij voegde hieraan, uit naam van zijn aanwezige medeleden, toe, het zeer in het belang van de kolonie te achten, indien dr. Koch als hoofd van die inrichting wordt gehandhaafd.

De voorzitter verklaarde zich bereid het verzoek der Staten onder de bijzondere aandacht van den Gouverneur te brengen.

Men zal zich herinneren, dat van de zijde der Rooms-Katholieke geestelijkheid in Suriname naar den bouw van een Rooms-Katholiek hospitaal wordt gestreefd wegens eene quaestie, den inwendigen dienst van het militair hospitaal betreffende, naar aanleiding waarvan de diensten der Rooms-Katholieke pleegzusters aan laatstgenoemde instelling worden onttrokken.

* * *

Naar uit Paramaribo aan Het Alg. Hblad wordt geschreven, heerscht in de kolonie groote ontstemming over de nieuwe verofsregeling, waardoor de Surinamers zouden zijn achtergesteld bij de uit Europa gekomen ambtenaren.

* * *

In den laatsten tijd wordt tegenover de vrij talrijke uit Fransch Guyana geweken déportés te Paramaribo een meer vrijgevege politiek gevolgd. Zij staan echter onder goede controle van de politie en geven geen reden tot klachten. De meesten hebben een redelijk bestaan, als stoelenmakers, vernissers, enz.; zoodat zij behoorlijk gekleed kunnen gaan. Zij hebben zich bereid verklaard, wekelijks ieder een kwartje te storten, waarvan een ziekenfonds zal worden gevormd, onder beheer van de politie. Voor zoover dit fonds toereikend is, zullen daaruit voortaan de verplegingskosten van zieke déportés worden betaald.

CURAÇAO.

Men is te Willemstad doende een handelsbond op te richten, die zich zal belasten met het uitgeven van wekelijksche marktberichten.

Intusschen is te New-York door de douane ingezien, dat de factuur hoeden, die zij weigerde toe te laten, niet beneden den werkelijken prijs was aangegeven, waarop toestemming werd gegeven voor den invoer.

Ten einde verdere moeilijkheden te voorkomen, blijft het intusschen wenschelijk den marktprijs van het artikel te Willemstad vast te stellen, zoodat bedoelde bond zeker nog reden van bestaan heeft.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Drie voorwaarden welke nodig zijn voor de ontwikkeling der inlandsche maatschappij. Iemand, die zich S a b a r noemt, schrijft in de *Pembrita Betawi* van 12 October j.l., hoe hij gelezen heeft, dat de Russen een fabriek hebben opgericht, waarin kleedingstoffen worden vervaardigd van 'n grondstof, welke veel overeenkomst vertoont met de bast van de klappervrucht en gevonden wordt in de mijnen van Siberië. Het weefsel

dat daarvan wordt gemaakt, moet van bijzonder sterke kwaliteit zijn en niet licht scheuren.

De van die stof vervaardigde kleedingstukken moeten aangenaam aan het lichaam zitten en worden, als ze vuil zijn, door vuur-hitte schoongemaakt.

IJzerlaken wordt tegenwoordig veel als kleedingstof gebruikt en door de kleedermakers gebezigd als materiaal voor de kragen van jassen. Dit laken wordt vervaardigd van staalwol, dat veel gelijkenis vertoont met geweven paardenhaar.

Verder worden nog mannenkleedingstukken gemaakt van gebrande kalkwol. Om deze wol te bereiden wordt kalkpoeder met een zeker procédé gemengd en dit mengsel in een brandenden oven zoodanig verwerkt, dat het er als een dunne en platte soort wol uitkomt. Daarna wordt deze stof gekleurd.

Men beweert dat de van dit materiaal vervaardigde kleedingstukken niet kunnen branden en dus vetachtige stoffen daarop geen vat hebben. De stof voelt even zacht aan als van het gewone bereide laken.

Een Engelsch fabrikant heeft van oude touwsoorten thans een kleedingstof weten te vervaardigen en verzamelt voor dat doel al het mogelijke touwwerk en kabels. Hij maakt er pluksel van en verwerkt dit op een weeftoestel tot eene ruwe soort laken. De eigenaar der fabriek gebruikt deze stof reeds voor eigen kleeding, terwijl gezegd wordt, dat zij als handelsartikel toekomst geeft. In Oostenrijk schijnt men voor dames geschikte kleedingstoffen te maken van glaspsinsel dat veel overeenkomst zou hebben met zijde.

Het Japansche leger zou gebruik maken van kleedingstoffen, welke vervaardigd zijn van papier en die sterker zouden zijn dan de wollen kleedingstoffen. Het papier, waarvan de stof gemaakt wordt, is eene soort vloeipapier, dat op eigenaardige wijze tot kleedingstof en tot handschoenen wordt verwerkt. Japansche badkleedingstukken vinden reeds ingang in de Westersche maatschappijen.

Zoo heeft dus ieder land zijn eigen grondstoffen voor het vervaardigen van kleedingstoffen, terwijl getracht wordt nieuw grondmateriaal te vinden of het bestaande te verbeteren.

Onwillekeurig komt men, zegt S a b a r, na de kennismaking van het vorenstaande, tot eene vergelijking met de toestanden in Indië, waar de kleedingstoffen van de vroegste tijden af werden geweven op het weefgetouw. Reeds tijdens de Hindoe-overheersching waren de Javanen bedreven in die kunst, die onder de voorouders op gelijke hoogte is gebleven, doch sedert de laatste jaren — jammer genoeg — sterk is achteruitgegaan. Dit komt omdat het jongere geslacht de voorkeur geeft aan het gebruik van goederen van vreemden oorsprong, en dat men geen lust gevoelt het vroegere weefsel dat met betrekkelijk gebrekkige gereedschappen werd tot stand gebracht, te verbeteren. De jongeren sturen meer aan op taal, reken- en bestuurkennis en dat is natuurlijk goed, maar wanneer men de volksbelangen van den Inlander in het algemeen wil behartigen en diens vooruitgang wil bevorderen, dan zal in het bijzonder op drie hoogst noodige zaken moeten worden gelet, n.l. op:

- kennis van den landbouw, met gebruikmaking van de inheemsche dieren;
- ambachtskennis; en
- handelskennis.

Op dezen ondergrond moet de ontwikkeling van de Inlandsche maatschappij steunen, terwijl 't onderwijs in die richting geleid, de uitkomst zal geven, dat men onafhankelijk kan zijn van het buitenland en dat invoer van elders, en zeker in de eerste plaats van kleedingstoffen, niet meer noodig zal zijn.

Wijlen de Vorstin van Tanette (Celebes en Onderheden).

Ook de Maleische pers wijdt waardeerende woorden aan de nagedachtenis der Vorstin van Tanette, *We Tanri Ollé*.

Onder de vorsten van Celebes, die bewijzen gaven van afhankelijkheid aan het Nederlandsch gezag, was zij zeker de eerste.

In het jaar 1668 werd Tanette in het Bonggaïsch tractaat opgenomen en op die wijze tot het ressort van Makasser gebracht. Onze inmenging in de inwendige aangelegenheden des lands, was voorshands, uit den aard der zaak, gering; eerst in het jaar 1748 nam die bepaalde vormen aan, toen de toenmalige Vorstin onze hulp inriep, teneinde haar te beschermen tegen hare vijanden.

Te Pantjana werd toen een Nederlandsche militaire bezetting geplaatst. In het jaar 1814 had Radja Lapataoe het gezag in handen.

Deze sloot zich bij den vorst van Boni aan in den strijd tegen de Engelschen en maakte destijds de Noorderdistricten onveilig, doch toen de Engelsche bezittingen aan het Nederlandsch bestuur waren overgegeven, weigerde Lapataoe dat gebied aan ons af te staan en bleef hij met den Vorst van Boni vijandig tegen het Nederlandsch gezag. Dit had

gedurende de jaren 1814—1824 veel last van Lapataoe, doch in laatstgemeld jaar deed hij afstand van het bestuur, met de vergunning om in Tanette te mogen blijven wonen. Als bestuurder werd hij opgevolgd door zijne zuster, doch deze had eveneens last van de tegenwerking haars broeders en legde haar taak al spoedig neder. Lapataoe deed nog eenmaal, met behulp van zijn zoon, moeite om ons te bestrijden, doch tevergeefs.

De regeering stelde La Roempang tot Vorst van Tanette aan, met den titel van Dato Mario *Wi Wawo* en steunde dezen met onze wapens.

Eerst na den dood van Lapataoe was er van rust in Tanette sprake.

La Roempang stierf in 1855 en werd vervangen door zijne kleindochter, *We Tanri Ollé*.

In het jaar 1856 werd zij door de regeering in hare functie van vorstin bevestigd.

Tijdens haar bestuur heeft zij veel bijgedragen tot de ontwikkeling van haar land en steeds toonde zij een goed aanhangster te zijn van het Nederl. gezag, dat haar verschillende malen blijken gaf die afhankelijkheid op prijs te stellen in den vorm van het toekennen van de Koninklijke onderscheidingen als ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, Commandeur in de Oranje Nassau-Orde en de groote gouden medaille, wegens vijftigjarigen trouwen dienst.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De haarvlecht der Chineezen — Over dit onderwerp werd in de Koloniale Weekbladen van 3, 19 en 27 Februari 1910, nos. 5, 6 en 7 reeds het een en ander medegedeeld, dat thans kan worden aangevuld met het bericht voorkomende in de *Pemberita Betawi* van 3 October j.l., no. 303, waaruit zou blijken dat de Chineesche gezant te 's-Gravenhage, die zich thans te Peking ophoudt, en aldaar zijne opwachting bij den keizer moest maken, daarvan werd teruggehouden door den Chineeschen minister van buitenlandsche zaken, omdat eerstgenoemde de haarvlecht had afgeschoren en op die wijze niet voor Zijne Majesteit kon verschijnen.

Het eenige middel om toch aan het voornemen gevolg te geven en aan de voorgeschreven étiquette te voldoen, was de aanschaffing en gebruiken van een kunsthaarvlecht. De Chineesche gezant had daarmede niets op en het heeft aan den Chineeschen minister van buitenlandsche zaken dan ook heel wat overreding gekost hem te overtuigen van de noodzakelijkheid om van de kunsthaarvlecht gebruik te maken.

Eerst daarna werd de gezant ontvangen en had Zijne Excellentie toen de gelegenheid een en ander van de Nederlandsche en Ned.-Indische zaken onder de aandacht van Zijne Majesteit te brengen.

Volgens de *Djawa Tengah* van 4 October j.l. no. 223 beraadslaagden de Chineesche ministers thans over de aan te nemen houding, met betrekking tot de afschaffing van de haarvlecht.

Vooraf de officieren en ambtenaren, die veel met de vreemdelingen in aanraking komen en ook de studenten op de Hooze scholen, trachten gedaan te krijgen dat zij reeds bij het begin hunner studies zich van de haarvlecht mogen ontdoen en hunne voorgeschreven kleeding op meer moderne wijze moge worden vastgesteld.

De Ministerraad heeft echter, ondanks het feit, dat het onderwerp reeds lang een punt van bespreking uitmaakt, nog geen eindbeslissing genomen.

Toch zal het vermoedelijk wel tot de afschaffing komen, nu Prins Tjai Tao, broeder van den Prins Regent, zich voor de zaak heeft gespannen en haar bij de regeering steunt.

Zijn de vroegere berichten juist, dan heeft Prins Tsoen, regent van China, zich reeds veroorloofd om zich van het Chineesche haartooisel te ontdoen.

Een en ander over de Chineezen. — Onder dit hoofd werd in Het Koloniaal Weekblad van 27 October j.l. no. 43, een door den correspondent van *De Javabode* te Bandoeng ingezonden beschouwing overgenomen van tijdelijk op Java vertoevende invloedrijke Chineezen, waarbij deze het een en ander vertelden van de thans bestaande ongeregelde toestanden in Groot-China.

De indruk daardoor verkregen, was, dat de vooruitgang van Groot-China grootendeels op papier bestond en dat alleen een ingrijpen van buiten af den Kolos eerst geheel zou doen ontwaken.

Wel viel een beweging en een opkomend rechtsgevoel te constateeren, maar alles liep dood op de niet in beweging te brengen massa.

Deze beschouwingen, welke ook in de Inlandsche nieuwsbladen overgenomen zijn, hebben aan zekeren G. in de *Perniagaan* van 26 September j.l. no. 218 aanleiding gegeven tot de navolgende opmerkingen en toelichtingen.

Met betrekking tot de bestaande wanorde in Groot-

China kon de schrijver zich niet nauwkeurig uitlaten, omdat men wachtende was op de vertrouwde berichten van den heer Tan Tjong Long, commissaris van de vereeniging „Hoa Siang In Kiok”, die thans in het moederland vertoef, en zeker niet in gebreke zal blijven zijne oogen goed te gebruiken. Wellicht dat later gelegenheid zal bestaan om aan diens bevindingen openbaarheid te geven.

Dat bij velen ontevredenheid bestaat in Groot-China behoeft geen verwondering op te wekken.

Men is daar bezig gebrekkige toestanden op te ruimen, waardoor de belangen van zekere categoriën van personen worden geschaad en dat valt gewoonlijk niet in den smaak van dezen. De leiders dier beweging ondervinden dan ook lang niet altijd steun, ja, dikwijls zelfs tegenwerking van de zijde van het publiek. Zoo ontstond bijv. brand in het Tentoonstellingsgebouw te Nanking op het oogenblik dat men de tentoonstelling zou openen, die 'n beeld zou geven van China's vooruitgang op het gebied van Handel en Nijverheid in de laatste jaren.

De bedoeling met dien brand was onrust te wekken, welke echter door een tijdig ingrijpen van de besturende ambtenaren werd voorkomen. Vergelijkenderwijze gesproken, kan men zeggen, dat China doende is een groot huis op te richten, waarvan de steenen-onderbouw telkens door het volk wordt afgeken en dat dus niet tot stand kan komen. Doch zulk eene tegenwerking wijte men niet aan het Chinese bestuur.

Het is zeker gemakkelijk genoeg voor Chineezers, die in Amerika en Europa de toestanden hebben bestudeerd en dien overeenkomstig veranderingen willen invoeren, te verklaren, dat zij, bij terugkeer in hun land met een kluitje in het riet worden gestuurd en alleen in ondergeschikte betrekkingen worden geplaatst, waardoor verbittering wordt gewekt, maar, waar ter wereld, vraagt schrijver, zal men iemand aan het hoofd van groote zaken met veel verantwoordelijkheid plaatsen zoolang hij niet de bewijzen van bekwaamheid en geschiktheid heeft geleverd, ook al heeft zulk een persoon elders eenige kennis opgedaan.

Dat voor publieke productieve werken in China bijna geen geld los te krijgen is van de rijke Chineezers is waar, doch dit feit heeft tot oorzaak, dat men over het algemeen geen vertrouwen heeft in de toestanden zooals die zich wijzigen en men niet weet hoe de zaken zullen verlopen.

De heer Tan Tjong Long zal ten deze ook wel nadere inlichtingen geven.

Het is vrij duidelijk, dat het Chinese volk ongaarne ziet, dat China geld in het buitenland opneemt in het belang der openbare werken, waar de praktijk heeft aangetoond, dat uit dergelijke transacties zoo gemakkelijk ongenoegen en verwickelingen voor de Chinese regeering en het volk ontstaan.

Toen de Foekin Spoorwegcompagnie werd opgericht, bedroeg het bedrijfskapitaal drie miljoen (?), hetwelk onmiddellijk werd volteekend.

Later echter, namen de verschillende inschrijvers hunne aandelen terug, zoodat slechts met niet meer dan één miljoen kapitaal kon worden gewerkt.

Dat was de reden waarom tot heden de spoorwegaanleg slechts tot 6 paal vorderde en dat er nieuw kapitaal moest worden gefourneerd om het werk voort te zetten. Het gestorte kapitaal is dus niet in een bodemloze put verdwenen.

En dat velen nog wel vertrouwen hebben in de toekomst van die onderneming, bewijst wel het feit dat thans vele aandelen van de maatschappij door Chineezers van Java geheel vrijwillig en zonder invloed van buiten worden opgekocht, niet in hun geldelijk belang, maar ook om een goed werk voor het Moederland te doen. Het is niet goed van de berichtgevers geweest deze aangelegenheid verdraaid en overdreven voor te stellen en ongenoegen te zaaien, terwijl men zeer goed weet dat zoovele Chineezers van Java hun geld verloren in de Nederl.-Indische Maatschappijen als „Empalai Totok” en andere.

Dat de heer Oei Tjong Han had aangeboden al de aandelen van de Spoorwegcompagnie over te nemen tegen veertig procent, is onjuist.

De Chinese regeering heeft die overname beproefd, maar had daarbij geen succes.

Van Vreemde Koloniën.

De radja van Benares.

Sedert het bestuur van Engelsch-Indië op de Engelsche kroon is overgegaan, was het steeds het streven, de inlandsche staten niet in het rechtstreeks bestuurd gebied te doen opgaan. Zoo werd t. z. t. de staat Mysore, niettegenstaande die twintig jaar onder Engelsch bestuur stond, weder onder het bestuur van een eigen vorst geplaatst.

Voor het eerst is nu echter een geheel

nieuwe staat in het leven geroepen in het rechtstreeks bestuurd gebied. Deze wordt gevormd door de familie-domeinen van den semindaris van Benares.

Vóór zijn vertrek uit Indië deed lord Minto reeds aan sir Praboe Narayen Singh weten, dat de minister voor Indië, op voorstel van het Engelsch-Ind. gouvernement er in had toegestemd, aan hem en zijn nakomelingen, naast den hun reeds toekomstende titel van radja, eene blijvende positie onder de regeerende hoofden in Indië toe te kennen.

De Times herinnert er aan, dat de radja's van Benares steeds eene bijzondere positie innemen, welke het mogelijk maakte aan den Praboe Narayen Singh eene onderscheiding toe te kennen, welke hem anders niettegenstaande zijn groote loyaliteit en zijn persoonlijke uitstekende hoedanigheden niet zou zijn verleend.

Hij stamt af van eene oude familie, die onder de Mogols gedurende eenigen tijd belast was met het bestuur over de groote provincie, waarvan Benares het centrum is. Later kwam dit gebied onder het Engelsch gezag, doch onder voorbehoud, dat voor het aan de radja's van Benares behoorend gebied geheel afzonderlijke regelingen zouden gelden.

De tegenwoordige radja van Benares bezat een aantal familie-domeinen, benevens uitgestrekte landgoederen in zes districten van de Vereenigde Provinciën en in één Behoirsch district. Wat deze laatste goederen aangaat, staat de bezitter gelijk met andere grondbezitters in die streken. Op de familiedomeinen waren hem verschillende soevereine rechten gelaten.

Ten aanzien nu van die familie-domeinen is, wat het grootste deel betreft, eene oppervlakte beslaande van 887 vierkante mijlen en 362000 inwoners, bepaald, dat zij geheel onder zijn gezag zullen staan.

Alleen is voorgeschreven, dat de bestaande wetten zullen worden gehandhaafd en niet gewijzigd dan met toestemming van het provinciaal bestuur, terwijl het beheer van posten en telegraphie en van 't zout- en opium-monopolie in Engelsche handen zullen blijven.

Uit eene Duitsche kolonie.

De hoofdredacteur, van Roy, en de uitgever Klein, van een te Dar-es-Salam verschijnend blad, zijn wegens lasterlijke aantijgingen, gericht tegen den gouverneur en verschillende ambtenaren in Duitsch-Oost-Afrika, veroordeeld, terwijl het vonnis in hooger beroep werd bekrachtigd. De gouverneur heeft tevens, met gebruikmaking van de hem toekomstende bevoegdheden, een besluit geteekend, waarbij den veroordeelden is aangezegd, de kolonie vóór den 1en Januari a.s. te verlaten.

Toen de minister van koloniën het telegrafisch bericht van dezen maatregel ontving, gelastte hij het aangegeven uitstel te verlenen, ten einde den belanghebbenden tijd te laten, hunne zaken te regelen.

Den Duitschen bladen is het optreden van den gouverneur, die de veroordeeling van journalisten, die het hem lastig maakten, benutte om dezen uit te zetten, wel wat al te bar. De omstandigheden maken het vrijwel onmogelijk, de uitgave van het eenige blad in de kolonie, dat het bestuur niet naar den mond praatte, voort te zetten.

Een groote leening voor Indo-China.

De gouverneur-generaal van Indo-China, Klobukowsky, heeft het voorstel gedaan voor eene leening, ten bedrage van 100 miljoen francs.

Volgens de Temps is deze leening bestemd om de economische ontwikkeling van Indo-China te bevorderen, door den bespoedigden aanleg van den spoorweg, die Indo-China van Zuid naar Noord moet doorkruisen.

Is deze spoorweg voltooid, dan zouden de rubber-ondernemingen in Cochinchina gemakkelijk arbeiders uit de overbevolkte Tongkinese delta kunnen betrekken.

Wijders zullen uit de leening de kosten worden bestreden voor den aanleg van irrigatie-werken, die thans nog zoo goed als geheel in de kolonie ontbreken, en toch, gelijk bekend, voor een land, waar de rijstcultuur eene belangrijke plaats inneemt, zoo goed als onmisbaar zijn.

Ook zullen nog uit die leening de gelden moeten worden gevonden voor de noodige hervormingen op het gebied van hygiëne, onderwijs en zoo meer.

De kolonie Lendorf.

Gelijk bekend, werd in Duitsch Oost-Afrika eene

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET
EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS
TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE

SMIDSWATER 21A

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.
DEN BOSCH, Vughtstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S,
INGEBOUWDE PIANO'S
— ORGELS. —

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. off f 50.— p.j. af.
VLEUGELS van f 8.— p.m. off f 80.— p.j. af.
SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 - DEN HAAG

-:- AMEUBLEMENTEN. -:-

MAGAZIJN INSULINDE

62 SPUISTRAAT

TELEFOON 3687. -0- DEN HAAG.

□□

Beslist GOEDKOOPST en SOLIEDST ADRES
voor Dames-, Heeren- en Kinder-Onder-
goederen. Onze prijzen zijn VER BENEDEN
elke concurrentie.

SPECIAAL INGERICHT voor Indische
Families.

Speciale inrichting tot
het vervaardigen van
**Overhemden en Onder-
goederen**, naar maat of
volgens model.

G. Lörker

DEN HAAG, Hoogstraat 32-32a.

proef genomen met de vestiging van blanken in het gebied van den Kilimandjaro, eene proeve, die de bijzondere aandacht verdient wegens de uiteenlopende meeningen omtrent de mogelijkheid al of niet van eene duurzame vestiging van blanken in een tropisch gebied.

De kolonie Lendorf telt thans 71 Europeanen, o.w. 20 volwassen mannen. Van de 12 Duitsch-Russische huisgezinnen, waarmede de proef werd aangevangen, zijn er echter nog slechts 6 over.

De hoeven beslaan gemiddeld een oppervlak van 150 hectaren en er zijn nog slechts eenige honderde hectaren voor uitgifte beschikbaar, zoodat het kolonisatie-comité reeds doende is naar nieuwe concessie-terreinen uit te kijken.

De kolonisten, wier hoeven, goed van water voorzien, er goed uitzien, hebben zich met succes toegelegd op den aanplant van koffie, caoutchouc-houdende gewassen en aardnoten. De wijnstok en de tabak werden er echter door ziekten aangetast.

De gezondheidstoestand in de kolonie is goed. Het verkeer met de buitenwereld is er zeer gemakkelijk, sedert de spoorweg op de Oesambara-lijn tot Samé werd doorgetrokken, maar om het bedrijf der kolonisten loonend te maken, zou de lijn tot Aroesja moeten worden doorgetrokken.

Het bestuur heeft een postkantoor te Lendorf ingesteld, terwijl verder het heele jaar door daar school zal worden gehouden, terwijl te voren de voor die streek aangewezen onderwijzer het eene half jaar te Lendorf, het andere halfjaar in de nabijzijnde Boerenkolonie school hield.

Met het oog op het nu in de kolonie aanwezig aantal weerbare mannen, heeft men er thans niet meer de aanvallen der Massais uit Oeganda te duchten. Die inboorlingen blijven zich echter steeds aan vee-diefstal schuldig maken, niettegenstaande eene compagnie politie-troepen te Aroesja is gestationeerd.

Het aantal leeuwen nam in de buurt van Lendorf toe, waarop kapitein Leuc, die de kolonie bestuurt, premien uitloofde voor het afmaken dier wilde dieren. Drijfjachten werden er toen gehouden, waarbij eenige leeuwen gedood werden, terwijl de anderen tengevolge daarvan het meer geraden achtten uit die streek te verdwijnen.

De chabar-angin in Afrika.

De African Mail wijst er, naar aanleiding van het bloedige gevecht in Wadai, waarbij van Fransche zijde o. a. de overste Moll sneuvelde, op, dat, terwijl er een maand moest verlopen vóór dat het bericht er van in Europa werd ontvangen, reeds twee dagen vóór den aanval op de Fransche troepen in de straten van Tripoli ettelijke honderden kilometers van Wadai verwijderd, het gerucht liep, dat er een aanval zou plaats hebben.

De redactie merkt daarbij op, dat er weinig verbeeldingskracht toe behoort om te begrijpen, dat er in Centraal Soedan groote rampen kunnen voorkomen, voordat de noodige hulp werd gezonden. De troepen der Soedaneesche sultans zijn bij uitstek mobiel en kunnen in weinige uren tijds uit de meest afgelegen hoeken van het land worden opgeroepen door dezelfde geheimzinnige middelen, als die waardoor het bericht van den aanstaanden aanval in Wadai te Tripoli bekend kon worden.

Teneinde den Soedan behoorlijk te kunnen besturen, zal het dus noodig zijn, dat de koloniale troepen voortdurend met elkaar en ook met de operatiebasis in verbinding staan. Door den aanleg van telegraaflijnen zal hierin kunnen worden voorzien, doch slechts ten deele, daar een telegraafstation toch van weinig nut is voor een troep, die zich niet in de buurt bevindt, en de lijnen gemakkelijk kunnen worden vernield of onbruikbaar gemaakt. Het is daarom, dat het Fransch bestuur zich voorstelt op verschillende punten in Soedan draadloze telegraafstations op te richten. Kunnen nu draadloze telegraafstations door de troepen op marsch worden medegenomen, dan zou eene verbinding worden verkregen, die alle voordeelen en geen enkel nadeel der gewone telegrafische gemeenschap biedt.

De tweede les, die de African Mail uit het voorgevallene trekt, is, dat er geen duurzame verbetering in Soedan is te wachten, zoolang Engeland en Frankrijk elkander niet wederkeerig steunen. Indien deze beide mogendheden zich er toe bepalen, om de oproerige stammen over de grens te jagen, zal er weinig kans bestaan op eene goede uitkomst.

En toch is het, volgens genoemd tijdschrift, wel de moeite waard door samenwerking naar goede uitkomsten te streven, daar de Soedan het laatste bolwerk van den slavenhandel is.

Kunstnijverheid in Engelsch-Indië.

Den 1en dezer werd te Allahabad eene tentoonstelling van landbouw en nijverheid geopend. Het had in de bedoeling gelegen die tentoonstelling reeds eerder te doen plaats hebben, maar de droogte van het jaar 1907 en de daaruit voortvloeiende hongersnood in 1908 hadden belet, dat dit voornemen werd ten uitvoer gebracht. Door de verschillende hoofden en notabelen in de United Provinces werd voor een bedrag van omstreeks 3 tonnen gouds in de onkosten bijgedragen.

Van belang is hetgeen in de Times of India wordt opgemerkt omtrent de op de tentoonstelling vertegenwoordigde inlandsche kunstnijverheid:

„De eereplaats op deze tentoonstelling wordt door de inlandsche kunstnijverheid ingenomen. Wij zien den juwelier edelgesteenten bewerken. De vervaardiger van muziekinstrumenten is bezig de voorwerpen met mozaïekwerk te versieren, dat de Indische muzikant niet op zijn instrument kan ontberen. De calico-drukker brengt met merkwaardige zekerheid en met vaste hand de veelkleurige patronen op het doek aan, even gemakkelijk als wij een india-rubberstempel hanteeren. De passementwerkers, hout- en ivoorsnijders, kortom de vertegenwoordigers van een veertigtal bedrijven in de inlandsche kunstnijverheid zijn hier aan het werk. Het meest wonderbaarlijke is, dat zulk prachtig werk, als vele kunstenaars voortbrengen, wordt vervaardigd op de meest primitieve wijze. Maar de kunst is overgeërfd. Men ziet hier en daar vader, zoon en kleinzoon bezig aan den arbeid in verschillende stadia van hetzelfde stuk werk. Maar de goedkope goederen, die het land uit Duitschland en Oostenrijk binnenstroomen, maken, dat de toekomst der inlandsche kunstnijverheid zich duister laat aanzien, ten ware het opkomend geslacht door elementaire en vak-opleiding in staat gesteld worde, zich staande te houden. De goedkoopste der ingevoerde voorwerpen heeft de inlandsche kunstenaars er reeds toe gebracht, te trachten goedkoop werk af te leveren in korteren tijd. Dat heeft een noodlottigen invloed uitgeoefend op hun werk, zool- wel als op hun kunnen.

„Den toeschouwer moet het opvallen, dat de producten der inlandsche kunstnijverheid duidelijk sporen van verval toonen in de meeste oude bedrijven. Het is het gevolg van pogingen om de patronen der uit Europa ingevoerde goederen na te maken en veel werk te leveren tegen lagen prijs. De onverzadelijke vraag van de zijde van toeristen naar souvenirs is mede schuld aan dit verval.

Maar ook de inboorling zelf draagt hieraan schuld, waar hij thans de voorkeur geeft aan de goedkoopere, meer effect makende voorwerpen uit den vreemde boven het fijne, maar duurere werk, dat zijne voorvaderen mocht behagen.

Dr. A. K. Coomaraswamy, die een gids voor de inlandsche kunstnijverheid voor deze tentoonstelling samenstelde, komt dan ook tot de slotsom, dat het eenig ware gemeenschappelijk middel tegen verder verval ligt in eene herlevende appreciatie, door de inboorlingen zelve, van de voortbrengselen der inlandsche kunstnijverheid.” *Tout comme chez nous.*

Een schadelijk gewas.

De luitenant-gouverneur van Cochin-China heeft zich genoodzaakt gezien, maatregelen te nemen tot verdelging van de luc-bink. Dat is een uit de Philipijnen afkomstige, waarschijnlijk door de veelvuldig in die streken voorkomende typhonen, overgebrachte waterplant, welke fijne, lila-kleurige bloemen haar een sieraad maken van elk inlandsch binnenhuisje.

De luc-bink, voor enkele jaren in Indo-China nog volkomen onbekend, heeft zich sedert zoo vlug voortgeplant, dat zij thans in alle waterplassen voorkomt en alle plassen bedekt. In de eerste vormt zij een ernstig beletsel voor de scheepvaart en in de plassen bedekt zij het watervlak met een ondoordringbare laag, waardoor de visschen worden gedood, die voor tal van inboorlingen een gemakkelijk verkrijgbaar overvloedig voedingsmiddel uitmaken.

Het bestuur van Cochin-China heeft thans een besluit uitgevaardigd, waarbij aan den dienst der openbare werken in die provincie van Indo-China de verdelging van de luc-bink is opgedragen, in na-

volging van hetgeen daartoe reeds in het gewest Vinklong werd gedaan.

Tegelijkertijd worden proeven genomen om vast te stellen of de luc-bink wellicht in aanmerking komt als grondstof voor de papierfabricage en als meststof.

Katoen in de Engelsche kolonie.

De British Cotton Growing Association is er in geslaagd 165000 pond sterling te bekomen boven het bedrag, dat door de Engelsche regering was gesteld als voorwaarde voor een jaarlijksch subsidie van 10000 pond sterling gedurende den tijd van 3 jaren.

Ook de arbeiders-vakverenigingen hebben bijdragen geleverd en wel voor een totaal van 30000 pd. sterling ingeschreven, waarvan den 1en dezer een bedrag van meer dan 9000 pd. sterling was gestort.

In eene den 6en dezer gehouden vergadering van genoemde vereeniging werd mededeeling gedaan van een verslag van den gouverneur van Noord-Nigara, volgens hetwelk deze van een tournee door de zuidelijke provinciën een goeden indruk had gekregen, wat de toekomst der katoencultuur in die streken betreft. Er werd besloten in de drie eerstvolgende jaren jaarlijks een bedrag van 25000 pd. sterling te besteden voor de teelt van katoen in Noord-Nigarie. De vereeniging zal alle langs Niger en Benoeé en den spoorweg aangevoerde katoenzaden opkopen tegen een minimum-prijs van 1 penny per Engelsch pond.

De berichten uit Lagos betreffende de katoencultuur aldaar luiden hoogst gunstig. De oogstvooruitzichten zijn er tengevolge van de gunstige weersgesteldheid uitstekend.

Er worden schikkingen met de handelaren ter Westkust van Afrika voorbereid, volgens welke dezen de katoen uit naam van de vereeniging zouden opkopen. Voor de laatste zouden uit die schikkingen belangrijke bezuinigingen voortvloeien, terwijl de ontwikkeling der cultuur er door zou worden bevorderd, wijl de handelaars op verschillende plaatsen der kolonie zijn vertegenwoordigd, terwijl de vereeniging zich uitteraard tot slechts enkele opkoopplaatsen zou moeten beperken.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Hollandsch-Soendaneesch Woordenboek.

De heer S. Coolsma, heeft met medewerking van den heer C. Albers, een Hollandsch-Soendaneesch woordenboek het licht doen zien. (Leiden, A. W. Sijthoff.)

Het werk is geschoeid op de leest van Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandsche taal; heeft daardoor een grooten omvang gekregen — hoewel geenszins aan de praktische bruikbaarheid schadelijke — en is zoodoende niet alleen geschikt voor onze landgenooten, die Soendaneesch bestudeeren, maar ook — en dat is een belangrijk voordeel — nuttig voor de Soendaneezen als hulpmiddel bij het aanleeren onzer taal.

Ongetwijfeld heeft de heer Coolsma met dit Woordenboek een goed werk verricht; want zonder aan de verdiensten van andere beoefenaren der Soendaneesche taal te kort te willen doen, mag men gerust zeggen, dat het in een leemte voorziet, welke langen tijd gevoeld is b.v. door ambtenaren en geëmployeerden op landelijke ondernemingen in de Soendalanden.

Het is dan ook te hopen, dat de schrijver aan zijn voornemen gevolg zal kunnen geven om een herdruk te geven van zijn Soendaneesch-Hollandsch woordenboek, en dezen in te richten op de zelfde praktische wijze als het Holl.-Soendaneesche. Met deze hulpbronnen, benevens Coolsma's Spraakkunst en Bijbelvertaling als leesboek, is het dan mogelijk een taal grondig te beoefenen (bij een weinig goeden wil zelfs zonder leermeester), die door miljoenen bewoners van Java gesproken, althans verstaan wordt.

Tijdschrift voor Economische geographie.

In de Dec.-aflevering schrijft de heer T. J. Bezemer een artikel over de economie der Javaansche desa, aan de hand van de verslagen der Mindere Welvaart-commissie, met denzelfden titel.

In tegenstelling van den heer Bekaar, die in de Vragen des Tijds hetzelfde onderwerp behandelde, komt de heer Bezemer tot de conclusie, dat „de uitdrukking „economische inzinking van Java” te pessimistisch is, hoewel de schr. zich nog al voorzichtig uitdrukt, wanneer hij o. m. opmerkt: Dat in de laatste jaren de toestand verergerd is, blijkt uit deze Welvaartsverslagen nergens; dat hij reeds bevredigend genoemd kan worden, zou evenwel een te optimistisch oordeel zijn.

De heer B. stelt nog een vervolg zijner beschou-

wing in uitzicht, welke zal handelen over de groote betekenis van den landbouw, van den rijstbouw vooral, voor den Javaan.

In dezelfde afl. bespreekt dr. H. Blink de bosschen en boschexploitatie in Suriname. Eerst geeft schr. een overzicht der natuurlijke gesteldheid van Suriname, vervolgens van de in de bosschen voorkomende boomsoorten, met eene opsomming van de eigenschappen en betekenis dier soorten, daarna van de exploitatie der bosschen en of het de voorkeur verdient deze door den Staat dan wel door particulieren te doen plaats hebben.

J. G. W. J. Eilerts de Haan. †

In het jongste nummer van het Marineblad wordt een necrologie gegeven van den onlangs overleden luitenant-ter-zee Eilerts de Haan, wiens naam, met betrekking op het wetenschappelijk onderzoek der onbekende binnenlanden van Suriname, immer met eere zal worden genoemd.

Wij ontleenen aan deze necrologie het volgende: Johannes, Gijsbert, Willem, Jacobus, Eilerts de Haan werd geboren te Noordwolde, den 3en October 1865; trad in 1882 als adelborst 3e kl. in den zeedienst, werd in 1886 benoemd tot adelborst der 1e kl. en in 1889 tot luitenant-ter-zee 2e kl. Na in West-Indië gediend te hebben op Hr. Ms. „Atjeh” en vervolgens een reis met de „Nautilus” te hebben gemaakt, vertrok hij in 1887 naar Oost-Indië, alwaar hij het grootste gedeelte van zijn eerste Indisch verblijf op de kust van Atjeh aan de blokkade deel nam. Gedurende het tweede Indische tijdperk was hij van 1896—1898 oudste officier op Hr. Ms. oefeningsvaartuig „Banda”. In 1900 werd E. d. H. geplaatst aan de afdeling Hydrographie van het dep. van Marine te 's-Gravenhage, met de bedoeling zich voor te bereiden voor commandant van een der opnemingsvaartuigen in Oost-Indië. In 1903 vertrok hij naar de koloniën en werd na eene hydrografische opname aan het Westgat van Soerabaja te hebben uitgevoerd, belast met het commando van Hr. Ms. „Van Doorn”, welke betrekking hij tot het einde van 1906 bekleedde.

Na zijn terugkomst in Nederland werd hij door het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap aangezocht als leider op te treden van eene wetenschappelijke expeditie naar de Suriname-rivier, welke tocht met veel succes van Juni tot November 1908 werd volbracht. Juli 1908 verliet hij Holland opnieuw voor een expeditie naar Suriname, waar hij na een korte ziekte in de binnenlanden overleed.

In een volgende aflevering van het Marineblad zullen nog uitvoerige mededeelingen over het streven en werken van den betreurden E. de H. een plaats vinden.

De Indische Mercur.

No. 51 bevat allereerst de debatten naar aanleiding van Mr. Abendanon's voordracht, getiteld: Ontwikkeling van eene zelfstandige nijverheid in de Inlandsche maatschappij van Nederlandsch-Indië, onder meer als gevolg van het in Juli 1911 te Soerabaja te houden congres met tentoonstellingen betreffende de cultuur en bereiding van vezelstoffen.

Verschillende kenners van Indië namen aan het debat deel, o. a. ook de oud-resident Van Santen. Uit zijn betoog nemen wij de volgende (enstig gemeende?) passage letterlijk over, omdat ze verdient aan de vergetelheid ontrukkt te worden:

„De Javanen zijn nu meerendeels zoo uitgeteerd en doorzichtig, dat de maatschappij er bestaat uit eene groote verzameling wandelende anatomische praeparaten, waarop men de geheele ontledkunde van het genus mensch kan bestudeeren. Zou het onder deze droevige omstandigheden niet eene al te bittere ironie zijn om die God tergende ellende door het slechte Hollandsche Christendom over Java gebracht te willen lenigen door een middel van zulke bescheiden strekking als de Geachte Inleider geeft?”

Als men dit gelezen heeft, vraagt men zich met bezorgdheid af, hoe de nakomelingen van deze anders nog al vruchtbare uitgeteerde en doorzichtige Javanen er wel uit zullen zien; schimmen moeten het zijn, uit leer gesneden uitgedroogde wajangpoppen op zijn hoogst!

Verder bevat dit Mercur-nummer de volgende bijdragen: Ahorn-suiker, door H. C. Prinsen Geerligs. — De Indische begroting 1911 in de Eerste Kamer. — Terugkoop van het particuliere land Indramajoe West. — Begroting van Curaçao voor 1911. — Koloniale Staten van Suriname. — Het zeemotor-lankschip „Vulcanus” der Kon. Mij. tot exploitatie van petroleumbronnen. — Uitvoer op en invoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (De suiker-campagne op Java. — Boschexploitatie in Suriname. — Nieuwe kultuurgronden in Suriname. — Bacoven-kultuur in Suriname. — De Panamaziekte in baco-ven). — Kleine mededeelingen (Inlandsch crediet-wezen. — De veiligheid der assistenten in Deli. — Nieuwe stoomvaartverbinding langs Java's Zuidkust, enz.). — Financiële verslagen en berichten benevens de overige vaste rubrieken.

Een werkje over de Bataks.

Weinig maanden geleden werd van wege het Batak-sch Instituut een monographie over de Batak-landen, een zoogenaamde „Batak-spiegel” in het licht gegeven, welke een samenvattend algemeen overzicht bevatte van den huidige stand onzer kennis van dit uitgestrekte gebied in Noord-Sumatra.

Thans is, als No. 4 der Uitgaven van gemeld Instituut, wederom een nieuw werkje uitgegeven, getiteld: Kijkjes in het huiselijk leven der Bataks (Leiden, S. C. van Doesburgh), samengesteld door Prof. Ch. A. van Ophuysen, die elf jaren met en onder de Bataks gewoond heeft en dus ruimschoots gelegenheid heeft gehad kennis te maken met het intieme leven van dit volk.

Een in hartelijken dank ontvangen exemplaar ligt thans ter leestafel Heulstraat 17.

Het hier en daar geïllustreerde boekje is geschreven in luchtige stijl; blijkbaar met opzet heeft de schrijver den populaireren vorm gekozen, daarbij voldoende aan den wensch van het Directorium van het Batak-sch Instituut, den leden van dat Instituut ditmaal — bij wijze van tusschengerecht — iets gemakkelijker verteerbaars voor te zetten, „een luchtige, vluchtige causerie, waardoor de Bataks hun „menschlich” nader worden gebracht.”

Teneinde 'n idee te geven van 't geschrift en velen tot nadere kennismaking met den inhoud aan te sporen, nemen wij het slot ongewijzigd over.

..... Wij zagen het reeds: de Bataksche vrouw is van den vroegen morgen tot den laten avond in touw. Anderen dan lichamelijken arbeid echter weet zij niet te apprecieeren. Het leven van een controleur bij het binnenlandsch bestuur, die dag in dag uit zit te schrijven, en zich gedwongen ziet vonnissen op te stellen, waaraan vormelijk niets mag ontbreken, en adviezen uit te brengen over veel, waarvan hij geene studie heeft kunnen maken; dat leventje noemt zij: sonang, gemakkelijk.

Correspondentie, die heeft zij ook gevoerd, toen zij jong meisje was, maar daarvoor had zij geen papier of inkt nodig. Twee siri-blaren met de bovenvlakken op elkander, vastgebonden met eene grassoort, padang na togac, de sterke geheeten, beduidde: „vaste liefde”; de siri-blaren met den onderkant tegen elkaar: „het is uit tusschen ons”; een steen en een stukje hout aan elkander gebonden: „voor eeuwig de uwe”. De honderden nummers van dien code is zij nog niet vergeten!

Gaat een controleur de sawahs inspecteeren, houdt hij het toezicht bij de verbetering van wegen of bruggen, loopt hij urenlang door koffietuinen..... daar voelt zij voor; dan presteert hij arbeid en nuttigen arbeid.

Maar dat eeuwige geschrijf!... „Aha tohap ni i”? vroeg mij menig vrouwtje: „Wat is daarvan het nut, wat heb je er aan?”

Eene naïeve vraag niet waar? En toch... 't zou niet kwaad zijn als de hooge, hoogere en hoogste ambtenaren in Indië en elders die vraag soms stelden!

Ik spreek de hoop uit — en daarmede eindig ik — dat mijne lezers, bij het dichtslaan van dit boekje, naar aanleiding van den inhoud niet bij zich zelf zullen zeggen: „Aha tohap ni i”?

Berichten van den Sint-Claverbond.

Met genoegen neemt men van elke nieuwe aflevering van dit Roomsch-Katholiek Zendingstijdschrift inzage. Behalve dat de tekst telkens opstellen bevat, die in belangrijke mate kunnen bijdragen tot verspreiding van populaire kennis omtrent Oost-Indië, is elke afl. steeds fraai en ruim geïllustreerd met platen, welke al dan niet op dien tekst betrekking hebben.

Zoo treffen we in de pas verschenen afl. 4 van den loopenden jaargang allerfraaiste kiekjes aan van land en volk van Sumatra (Nias, Lampongs enz.), zoomede van Lamalera, een landschap op 't eiland Lomblen bij Timor. En ofschoon zulks uit de hier-volgende inhoudsopgave dezer afl. niet blijkt, bevat ook zij veel wetenswaardigs over de bewoners van landstreken, die in den regel slechts door zendelingen worden bezocht.

De inhoud bevat: Statiëposten op Sumatra, door pr. A. Kortenhorst (Medan, Padang). — Een dienst-reisje naar Lamalera, door pr. A. v. Aernsbergen. — Een dienstreis met veel soesah, door pr. J. de Nateris. — Brief van pr. A. Mathysen (uit Flores). — Uit de Minahassa, door pr. H. Bijsterveld.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 31: Desa-scholen, door Later. — Het nieuwe gebouw der Javasche Bank te Batavia (met afb.) — De „Prinses Juliana” te Tandjong-Priok (met afb.) — Derde brief van Kappelman. — Haagsche brieven. — Herinneringen van een „oud-gast” (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op de in druk verschenen voordracht van mevr. L. J. Hisstink-Snellebrand, gehouden in de vergadering van het Indisch Genootschap den 22 November 1910 en getiteld: Wat is te doen in het belang van de Indische paupermeisjes en tot versterking van het Nederlandse element in Nederlandsch-Indië.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend

**NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen
„MOOI NEDERLAND”,**

gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,

exploiteert nitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal” (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBERGEN.

Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregeld tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Ontworpen Electriche Bergtram door het geheele terrein.*

Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

OPRUIMING.

J. JANSEN,

KEPPLERSTRAAT 115.

bij de Regentesselaan.

Telefoon No. 2723.

- Karpetten.
- Linoleums.
- Tafelkleeden.
- Linnen loopers.
- Matten.
- Zeilen.
- Vitrages.
- Wollen loopers.
- Divandekken.

2e hands MEUBELEN.

Magazijn geopend 's m. 8—'s av. 10 uur.

**In- en Verkoop
van geheele en gedeelten van INBOEDEL.**

Behangerij, Stoffeerderij en Beddenmakerij.

**N.V. Electriche Drukkerij
„Luctor et Emergo”**

Telefoon Intercomm. 4424

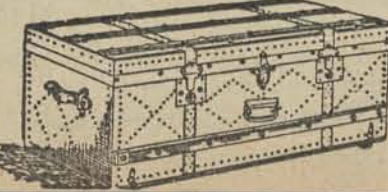

's-GRAVENHAGE

Amalia van Solmsstraat 2-4

W. POPPINK, :-: :-: TELEFOON No. 4485.

Prins Hendrikstraat 141-143.

Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak . f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.—

is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Booschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zending-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juli 1911; Bananas in the West Indies by H. C. Hendrickson. Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich. Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

Credietgids voor Nederland.

13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang. Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.

Koloniaal Staatkundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Enige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub, met blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.

Wilco nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neerlandisch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Heutsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 29 November 1910;

De Sumatrapost idem;

Het Bat. Nieuwsblad idem;

De Locomotief t/m 28 Nov.;

Het Soer. Handelsblad idem;

De Sumatrabode t/m 1 December;

Tjahaja Sumatra;

Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 46;

De Ind. Mercur No. 52;

Het Weekblad v. Ned.-Indië No. 32;

Handelsberichten v/h Min. van Landbouw no. 197;

Kort verslag vergad. Tweede Kamer S.-G.;

Neerlandia No. 12;

Bandera Wolanda Nos. 67 en 68;

De Banier No. 47.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De maandelijksche samenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging en de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op Donderdag den 5den Januari 1911, 's avonds ten 8½ ure, Heulstraat 17, 2e verdieping, den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Vervolg opgave van ingekomen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling:

Vroeger ontvangen	f 502
Mevr. B. v. T. te R.	f 10
A. V. te R.	f 10

Totaal f 522

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van de Indische Vereeniging:

Buitengewone vergadering op Donderdag 5 Jan., des namiddags ten 2 ure, in het Café-Restaurant „Het Gouden Hoofd“, Groenmarkt te 's-Gravenhage. Lezing van den Heer CH. MEYLL over:

„De ware grondslagen van Inlandsche Kunstnijverheid“.

R. M. GONDOWINOTO, Secretaris.

Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën“:

Vergadering op Vrijdag 6 Jan. 1911, 's avonds 8 uur, in „Pulchri Studio“, Lange Voorhout 15, Den Haag. Spreker: Mr. C. TH. VAN DEVENTER.

Onderwerp: Een en ander over onze Koloniale Tentoonstelling te Brussel.

Namens het Bestuur:

C. NYPELS, Secr.,

Willem de Zwijgerlaan 5.

Het bestuur hoopt, dat vele leden gebruik zullen maken van hun recht tot het introduceeren van dames en heeren.

Het is niet noodig hiertoe vooraf een aanvraag te doen.

Voor de Nederl. Afd. der Ned.-Ind. Mij. van Nijverheid en Landbouw zal de heer J. E. JASPER op Vrijdag 13 Januari 1911, een voordracht met lichtbeelden houden over:

De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië.

Van het Informatie-Bureau:

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van ingenieurs in het bezit van het diploma van mijningenieur, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, behoren zich vóór 15 Januari 1911 bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

- hun diploma;
- een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagtekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
- hunne geboorte-akte;
- een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

- overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
- eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500 (een duizend vijf honderd gulden).
- een voorloopige bezoldiging van f 100 per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten zich verbinden tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan tengevolge van wél-bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan een korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdragen aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

(Ned. Staatscourant van 21 Dec. 1910, No. 298.)

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 25 November 1910. No. 94.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de dokter-djawa Raden Soekardi en Raden Mohammad Akip; de referen-

daris W. de Haze Winkelman en de inl. arts Raden Tirtokoesoemo.

Benoemd: tot assistent-resident van Ngawi G. L. H. Kruijsboom; tot controleur B.B., J. G. van Schravendijk; tot archivaris bij het Dep. van Fin. K. A. Aberhalden; tot kantoorchef 1e kl. F. E. van der Schraaf; tot commies te Soekaboemi A. L. Benenatie; te Bandoeng J. Th. Doeve.

Gesteld: ter beschikking van den Alg. Secretaris Mr. C. Ph. C. E. Steinmetz.

Belast: met de waarneming der betrekking van officier-instructeur van het korps gewapende politiedienaren op Banka de gep. majoor J. la Gordt Dillie.

Benoemd: tot regent van Djombang Raden Adipati Ario Soero Adiningrat.

Ontslagen: eervol uit zijn betrekking de civiel gezaghebber J. W. van Limborgh.

Geplaatst: in de res. Kediri de contr. K. W. L. E. Harbord.

Overgeplaatst: naar Japara de dokter-djawa Mochtar.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de 3e stuurman bij de gouv. marine F. M. Waleson.

Uit de Javasche Courant van 29 November 1910. No. 95.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den administrateur te Temanggoeng B. Brugsma.

Ontslagen: op verzoek eervol: de klerk te Sidoardjo J. G. Johannes; de opzichter A. R. Bloemhard; de teekenaar W. F. R. Davies; als advocaat en procureur bij den R. v. J. te Semarang Mr. C. W. baron van Heekeren.

Ontheven: van de betrekking van leerling-klerk bij den post- en telegr. dienst A. P. Heyman en J. E. Schenkhuysen.

Belast: met de waarneming der betrekking van alg. ontvanger 3e kl. te Pontianak A. Latuapon; van commies bij de Alg. Rekenkamer F. H. Bloem van alg. ontvanger 2e kl. L. K. J. Wepf.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van Gouv. bedrijven W. F. Gramser Brinkman; van den Dir. van Landbouw F. A. Niggebrugge en B. Eysenburger; van den Dir. van B.B., W. H. L. Johan, J. W. L. Wellan en W. A. Verburgh; van den Dir. van B. O. W., V. J. van Marle.

Benoemd: tot ingenieur S.S. op Java, P. J. van Poelvoorde; tot onderwijzer 1e kl. J. J. Puister; tot lid van den gewestelijken raad van Pasoeroean Mr. A. J. Aeilkema; tot tijdelijk opziener B. O. W., B. van der Worm, Th. M. van Leeuwen, W. Ch. MacLennan, Raden Djarot, J. M. van Braam, B. F. Hendriks, Mas Soeardjo en W. A. Rosenquist; tot lid van den gemeenteraad van Medan E. H. Bodel Biefait; tot hortulanus H. J. Wigman Sr.; tot 1e commies E. B. G. Jansen; tot secretaris van Djambi P. S. J. Eman; van de Lampongs J. C. van der Meulen; tot controleur de adsp.-controleur J. L. M. Swaab; tot stationscommies B. J. J. Velsink; tot teekenaar J. F. de Bruijne.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedono van Pandakan Soemoredjo.

Benoemd: tot wedono van Pandakan Mas Ngabeli Koesoemaring Prodjo; van Sidajoe Raden Maroeto Tenajo; van Plosso Raden Djojosoebroto; tot patih van Djombang Mas Djodjodjirio.

Belast: met de waarneming van tijdelijk civiel gezaghebber A. J. Pels Rijken.

Geplaatst: in de res. Batavia de controleur A. M. van der Elst; in Banjoemas J. G. v. Schravendijk.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. te Djatirotto W. J. Francken.

Overgeplaatst: naar Banjoemas de onderwijzer J. J. Puister; naar Batavia de id. O. Tissing.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Batavia mej. H. van Gendt; tot onderwijzer te id. J. H. Colbers; tot hulponderwijzeres te Jogjakarta mej. Ch. A. Nierstrasz; te Poerworedjo L. H. Ch. van Leerkerk.

Overgeplaatst: naar Tondano de onderwijzer J. H. Scherp.

Benoemd: tot opziener bij het boschwezen L. Rutendijne.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof naar Europa aan den off. van gezondheid J. P. de Bats.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der inf. P. L. C. Tissot van Patot.

Bevorderd: tot kapitein-magazijnmeester de 1e luit. id. W. J. Struijk.

Geplaatst: bij het 13e bat. de maj. H. L. Bense; te Batavia de id. W. Bekker; bij het 17e bat. de 1e luit. N. P. v. d. Stok; bij het 11e id. de 2e luit. W. Bodde.

Overgeplaatst: bij het 3e depôt-bat. de luit.-kol. G. Buijs; bij het 13e bat. de kapitein J. C. L. Engelhart; bij het 3e id. de 1e luit. O. van Houten; bij de 12e comp. te Batoe-Djadjar de 1e luit. J. J. Beudeker en de 2e id. H. L. Maurer.

Ingedeeld: bij de eskadrons te Salatiga de 2e luit. H. W. L. Schram.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e machinist J. S. E. Marchelinus.

Benoemd: tot 1en stuurman W. C. Drijver; tot 1sten machinist G. F. de Groot.